

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

III. évfolyam

6. szám

1927. június

Szerkesztik:

Dr. GLÜCKSTHAL ANDOR

Dr. LÉNÁRT VILMOS

Az új engedményilleték.

Az adómérséklési törvény 28. §-a tudvalevőleg a pénzbeli követelés átruházásáról készült okiratok (engedmények) illetékét újabb szabályozásnak vetette alá. Az eddigi II. fokozat, tehát a legkedvezőbb esetben $1\frac{1}{2}\%$ helyébe $\frac{1}{2}\%$, tehát ennek harmadát kitevő százalékos tétel lép, amely azonban 20 pengővel lévén maximálva, 4000 pengőt meghaladó követelések átruházásánál százalékosan a $\frac{1}{2}\%$ alá csökken úgy, hogy minél nagyobb összegű az engedmény, az illeték aránylagosan egyre kisebb megterhelést jelent.

Ezen új jogállapot jelentősége nem egyszerűen abban áll, hogy a pénzkövetelések tulajdoni átruházása kisebb kincstári megterheléssel fog a jövőben végbemeni. Az, aki eddig követelésének átengedésével fizetett, rendszerint abban a helyzetben volt, hogy egy fizetési eszköz nem állott rendelkezésére s minthogy fizetnie kellett, az illetéket is akarva, nem akarva, le kellett rónia. Egyébként is a pénzkövetelés tulajdoni átruházása stabil valutát feltételez s gazdasági életünkbe a pénz állandóságának biztos kalkulációs bázisa csak az utolsó években szivárgott — igaz, egyre szélesebb mérvben bele. Ott tehát, ahol „tulajdoni” engedmény történik, — ha szabad jogi lapban ily jogásziatlan definícióval élni — az illeték mérséklése igen örvendetes, de gyakorlatilag nem tulságos fontosságu.

Az új engedményilleték gazdasági szempontból rendkívüli előnyeit a hitelügy szempontjából kell elsősorban szemügyre venni. Szemlénk olvasóközönsége előtt valóban nem szorul kifejtésre, hogy súlyos hitelviszonyaink mellett, mikor a hitel két sarokpillére: a tárgyas: a fedezet és az alanyias: a bizalom a háborus és azt követő kritikus idők során alaposan megtöredezve, ha nem megrendülve áll a gazdasági élet szinpadán, mit jelent, ha a hitelezés új lehetőségei nyílnak meg a trianoni Magyarország számára.

A gyárosnak, a kereskedőnek pénzre, tőkére van szüksége. Ingatlana nincs, vagy ha van, üzemi tőkéje fekszik benne, melyhez nyulni nem akar, vagy nyulnia nem szabad. Áruraktárát nem zálogosíthatja el, hiszen nem kötheti gúzsba mozgási szabadságát és hol a pénzforrás, amely ma még az ingó jelzálogjog rendezetlen területére vinné érzékeny műszerét, a tőkét? Marad — esetleg száz és száz, elsőrendű kezekből álló — adósainak tábora, akik fizetni akarnak, fizetni fognak, de egy perccel sem előbb, mint a szakmabeli általános fizetési határidő lejárta, hiszen pénzüket maguk is forgatják; és ne feledjük el, hogy jó vevőközönség nem teremthető, különösen ma, anélkül, hogy a fizetés időpontja tekintetében a konkurrenst túlhaladó fizetési könnyítések hathatós akvizíciós eszközét ne használnók fel.

A követelések megelőlegezésére többféle mód áll rendelkezésre. Az első az a megoldás, hogy a hitelvevő az ő adósának visszavonhatatlan megbízást ad arra, hogy ne neki, hanem a hitelvevő hitelezőjének fizessen majd lejáratkor. A másik a követelésnek az üzleti könyvben való feljegyzés utján való elzálogosítása s e körülmény közlése a hitelvevő adósával, annak kapcsán, hogy az adós a hitelvevő hitelezőjével szemben igazolja annak tudomásulvételét, hogy lejáratkor nem a hitelvevőnek, hanem utóbbi hitelezőjének, aki a követelést megelőlegezi, fog fizetni. Hitelszempontról mindkét megoldás tökéletlen. A követelés ugyanis továbbra is a hitelvevő vagyonában marad, harmadik hitelezők azt bírói uton lejárathatják bármikor lefoglalhatják, nem is beszélve arról, hogy csőd vagy kényszeregyesség esetén a megelőlegezett követelés a tömegbe bevonatik s hogy ez mit jelent, azt mindenki tudja. Végül az adós teljesítése által szabadul akkor is, ha a hitelvevő kezeihez fizet, mert hiszen hitelezője továbbra is az maradt s csupán kártérítéssel tartozik a hitelnnyújtónak, kivel szemben kötelezte magát arra, hogy az ő kezeihez fog fizetni. Mindezek a körülmények a multban erősen megnehezítették a követelések megelőlegezését, amely eljárás pedig a hitelnnyújtásnak célszerű formája lehetett volna.

Az adómérséklési törvényt megelőző időben azonban az egyedüli, jogi és biztonsági szempontból helyes megoldás: a követelésnek tulajdoni erejű átruházása sem válhatott gyakorlati erejűvé. Maga az a körülmény, hogy az óvatos hitelnnyújtó nem száz százalékig előlegezi meg a követelést, nem változtatott azon, hogy hitelbiztosítéki céllal tulajdonilag az egész követelés átruházásának, hiszen a hitelnnyújtó egyénisége (rendszerint pénz-

intézet) garanciát nyújt arra nézve, hogy a befolyó felesleg a hitelvevőnek kiadatik. Az egyedüli nehézséget az engedményilleték magassága képezte. Ha a legkedvezőbb esetet, 1½%-ot veszünk fel és a kereskedelmi életben leggyakoribb három havi fizetési határidőt, az engedményilleték teljes évi 6%-al terhelte meg a hitelüzletet, amihez még a hitelkamat járulván, még a legolcsóbb kamatfeltételek mellett is 16—18%-os kamatbázis állott elő. Oly üzlet pedig, amely ily megterhelést elbir, nem lehet szolid üzlet s az ily hitelvevő nem lehet komoly reflektáns.

Ezért kell, ezért lehet sokat várnunk az új törvényhozási intézkedéstől, amely az illetékkulcs leszállításával kétségtelenül nagyban hozzá fog járulni gazdasági életünk megélénkítéséhez. A teljesség kedvéért legyen szabad azonban az új törvényszakasz egy oly rendelkezéséről is megemlékeznünk, amely az eddigi állapottal szemben az illetékkötelezettség beálltát szorosabban értelmezi, deklarálván azt a helyes elvet, hogy az engedménnyezéssel kapcsolatban kiállításra kerülő okiratok valamelyikén (engedményokirat maga, azaz engedménnyező levele az engedménnyezés részére, engedménnyező levele az ő adósához, az adós levele az engedménnyezőhöz és az engedménnyeshez, engedménnyes elfogadó levele az engedménnyezőhöz és az adóshoz) az illetéket okvetlenül le kell róni. Ezáltal eszik a lehetősége az eddig szokásban volt és a miniszteri indokolás által „megkerülő okirattípusok”-nak nevezett iratoknak, amelyek, rendszeresen az „engedmény” szó gondos kikapcsolásával törekedtek az engedményilleték nyomasztó sulya alól szabadulni.

A törvény nem rendelkezik világosan, alkalmazható-e a 20 pengős maximum oly esetben, amikor a hitelvevő összes követeléseit vagy azok egy csoportját globálisan engedményezi? Nevezetesen eleget teszünk-e illetéklerovási kötelezettségünknek, ha ezen az iraton lerójjuk a 20 pengő maximális bélyeget s a többi, fent felsorolt levelezést ez alapon illetékmentesnek tekintjük? Nézetem szerint ez az eljárás nem lenne helyes. Az engedmény ugyanis pénzbeli követelés átruházása, amelyet determinál az adós neve, az összeg és a lejárat. Ha tehát több követelést engedményezünk, több engedmény jön létre s így minden egyes jogviszony mint külön illetéktárgy ítélendő meg, amit egyébként támogat a törvény azon intenciója, hogy az illeték *valamelyik*, de *bármelyik*, a jogviszonyban szereplő irat után lerovásra kerüljön; ha viszont az egyik okirat a másikat helyettesít-

heti, úgy illetékkevedezményt nem jelenthet, ha az illetéket azok kiszemelt valamelyikén, a generális engedmény-okiraton rójjuk le.

Dr. Halász Ferenc.

A világgazdasági konferencia és a kartellkérdés.

A genfi konferencia elnöke, *Theunis*, a következő szavakkal jellemezte záróbeszédében Európa gazdasági kórképét: „A desorganizáció, amely a háboru következménye, sokkal súlyosabb baj, mint mind az a közvetlen pusztítás, amelyet az okozott. Ma a fő nehézség nem abban áll, hogy hiányoznának a termelés eszközei vagy az emberi energia azok használatbavételére, hanem abban, hogy az akadályok egész sora áll e munka útjában. Ez akadályok közt legfontosabbak azok a korlátok, amelyek a munkaerő, a tőke és az áruk szabad forgalmát gátolják.“ S az angol *Runciman* a következő komoly intelmet intézte Európa államaihoz: „Ha egyes államok szuverénitásukra hivatkozva vámjaikat fel akarják emelni, ám tegyék, de akkor tudják meg, hogy cserébe megkapják a konferencián képviselt egész világ rosszallo itéletét.“ A konferencia, amelyet francia kezdeményezésre és azzal a be nem vallott céllal hívtak össze, hogy azon a világ összes nemzeteinek legkiválóbb gazdasági képviselőivel approbáltassák azt a francia tételt, hogy a világ gazdasági boldogulásának csodaszere a nemzetközi kartellezés rendszerében rejlik, ime félre nem érthető kifejezést adott annak a meggyőződésének, hogy a kartell lehet jó és lehet rossz, a gazdasági világgözöség érdeke tehát nem lehet más, mint hogy a kartellezést ott és oly mértékben, ahol és amily mértékben az a köznek javára válik, ápolja és kifejlessze, de e mértéken túl a kartellfejlődést ellenőrizze, kinövéseit elnyomja és a vele szemben álló gazdasági tényezők egyoldalú kizsákmányolását megakadályozza. Elsősorban és legfőképp azonban a gazdasági életnek szabadságra és békességre, a tulhajtott nacionalizmus részéről fűtött és inszcenált gazdasági öngyilkosság leszerelésére, egy nagy morális sullyal rendelkező, erőteljes világgazdasági közvélemény kialakítására van szükség, amelynek nyomása alatt egyes államok tulkapásaikat beszüntessék és hozzászokjanak annak meggondolásához, hogy nincsenek egyedül a világon és hogy a másoknak éppoly joga van a léthez, a levegőhöz és a napfényhez, mint nekik.